

Bienále Brno **závěrečná zpráva**

Vypracovali Tomáš Celizna, Adam Macháček, Radim Peško
členové organizačního výboru, kurátoři 25. ročníku a autoři
26. a 27. ročníku Bienále Brno

listopadu 2016

Obsah

4 27. Bienále Brno 2016

- 5 Základní body a teze 27. Bienále Brno
Kurátorské cíle
- 6 Výstavy a spoluautoři
- 10 Off program
- 12 Doprovodné akce
- 14 Vizuální identita
Web
- 15 Katalog, tiskoviny, texty
- 17 Prostorové řešení a mobiliář
- 18 Propagace
Účast a návštěvnost
- 19 Publicita a ohlasy
- 22 Rozpočet
Rozsah prací a honorář autorů

26 26. Bienále Brno 2014

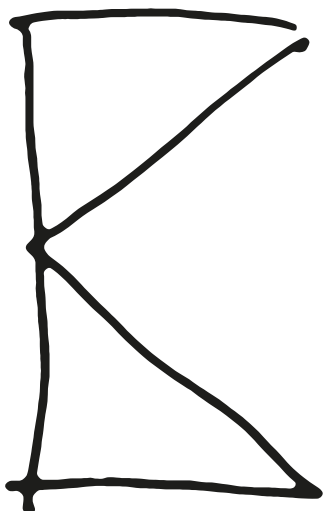
- 27 Výstavy a spoluautoři
- 31 Off program
- 32 Doprovodné akce
- 34 Vizuální identita
Web
- 35 Katalog, tiskoviny, texty
- 36 Prostorové řešení a mobiliář
- 37 Propagace
Účast a návštěvnost
Přínos pro obor
- 38 Publicita a ohlasy
- 40 Organizace

42 25. Bienále Brno 2012

- 43 Výstavy
- 46 Doprovodné akce
- 47 Vizuální identita
Web
Katalog, tiskoviny, texty
- 48 Organizace

50 Přílohy

- 51 Grafy návštěvnosti
- 52 Bienále Brno
- 53 25., 26. a 27. Bienále Brno (Iva Knobloch)
- 55 Spolupráce s Moravskou galerií v Brně
- 56 Budoucnost Bienále Brno

27. ročník Bienále Brno se zabýval **klíčovými pojmy současného grafického designu** a vizuální komunikace.

Volně tak navázal na 25. ročník, který otevřel bienále všem formám grafického designu, a zejména pak na 26., tematicky zaměřený ročník, věnovaný grafickému designu, vzdělávání a školám.

27. ročník bienále reagoval na proměny a stav současného grafického designu: jeho množství, rozmanitost, nepřehlednost, či zdánlivou povrchnost. Jeho ambicí bylo postihnout jak v obecné, tak v subjektivní rovině některé z pojmů, které současný grafický design definují, nebo ovlivňují. Pokusil se tak pro návštěvníka rozkrýt a pojmenovat jeho základní parametry, aktuální témata a motivace.

Základní body a teze 27. Bienále Brno

- **Příležitost poukázat na pojmy, které současný grafický design definují.**
- **Slovník klíčových pojmů současného grafického designu.**
- **Klíčová slova se stávají obsahem a zároveň definují témata, skladbu a strukturu bienále.**
- **Veškeré složky bienále na princip klíčových slov nějakým způsobem navazují či reagují.**

Tyto otázky provokují spolupracující autory i návštěvníky k tomu, aby se společně zamysleli nad aspekty současného grafického designu. Princip klíčových slov je jim vodítkem a jednotlivá klíčová slova otevírají témata a vstupy (forma, editace, psaní, šamanismus, proletariát, fantazie, ...) skrz něž lze na současnou vizuální kulturu nahlížet.

Kurátorské cíle

- **Sestavení bienále jako akce s jednotným zaměřením, ve které na sebe jednotlivé složky navazují a reagují.**
- **Vnímání bienále jako celku, nikoliv jako Mezinárodní přehlídky a doprovodných výstav, tedy stejná důležitost všech jeho součástí.**
- **Další posílení mezinárodního renomé bienále.**
- **Rozložení programu do 4 měsíců trvání bienále.**
- **Překročení hranice 50 000 návštěvníků.**
- **Zlepšování ekonomické situace bienále (hledání nových sponzorů, rozvržení rozpočtu na návratné a nenávratné investice, zlepšení distribučních kanálů atp.).**
- **Větší přítomnost bienále ve městě Brně.**
- **Větší přítomnost bienále v médiích.**
- **Pokračování ve vzdělávací funkci, osvětě a poslání Bienále Brno.**
- **Zapojení autorů formou otevřené výzvy i jinak, než zasíláním již hotových projektů do Mezinárodní přehlídky (Off program).**

Výstavy a spoluautoři

Na 27. Bienále Brno se podílelo více než **70 autorů z 19 zemí**.

Vzniklo pět velkých výstav, které svou rozmanitostí a provázaností v celém konceptu bienále promítlo jeho návštěvníkům široké spektrum grafického designu:

1) Mezinárodní přehlídka

Soubory, edice, vizuální identity, dlouhodobé spolupráce

- **Přihlášky byly poprvé v historii přijímány v digitální formě.**
- **Velmi početně limitovaný výběr projektů (46 oproti 300+ v minulosti) dává možnost přímé komunikace s autory a tím pádem přesnější a méně povrchní prezentaci prací ve výstavě.**
- **Poprvé bylo autorům umožněno zasáhnout do prezentace své práce.**
- **Důraz kladen na rozpracování přístupu či myšlenky v rámci souboru prací (knižní edice, časopisecké obálky, vizuální identity, ...).**
- **Odráží propojenost praxe grafického designéra a reaguje na roztříštěnost současnosti.**
- **Mezinárodní porota složená z osobností ze širokého spektra oborů**

Mezinárodní přehlídka: Soubory, edice, vizuální identity, dlouhodobé spolupráce

27. Bienále Brno 2016

pohled do výstavy (foto MG)

(kurátor, ředitel kulturní instituce, designér, pedagog, fotografové) poukázala prostřednictvím oceněných prací na 4 výrazné přístupy (pozice) v současném grafickém designu: editorský, diskurzivní, obrazový, interpretační.

rozpočet výstavy: 300 000 Kč

2) Které zrcadlo chceš olizovat?

Fiktivní výstava v reálném prostoru

- **Prezentuje fiktivní projekty a vyzývá diváka k vytváření vlastních názorů.**
- **Vyzývá ke kritickému čtení vizuálního jazyka.**
- **Vznikla ve spolupráci s Frans Masereel Centrum v Belgii.**
- **Výstava bude putovat do Francie, Itálie, Belgie, ...**

rozpočet výstavy: 250 000 Kč

Které zrcadlo chceš olizovat? Fiktivní výstava v reálném prostoru
27. Bienále Brno 2016
pohled do výstavy (foto RP&TC)

3) Souborné dílo

Čestné uznání mezinárodní poroty 26. Bienále Brno 2014

- **Výstava vznikla na základě zadání kurátorů 27BB.**
- **Zdrojem archivní materiály z historie Bienále Brno a prací autorek.**
- **Výstava jako vizuální a literární příběh (formou eseje v katalogu).**

rozpočet výstavy: 250 000 Kč

4) Zdeněk Ziegler

Osobnosti českého grafického designu

- **Zaměření na filmové plakáty v dosud nepublikovaných souvislostech.**
- **Poprvé vystaveny originální skicy z archivu Zdeňka Zieglera.**
- **Instalace zasazující plakáty do mezinárodního kontextu.**
- **Zamyšlení nad postupy a metodami práce grafického designéra (technika, nedostatek informací jako základ k vlastním interpretacím, nevratnost, fantazie, fikce).**
- **Součástí výstavy je rozsáhlý rozhovor v katalogu BB (poprvé v rámci cyklu Osobnosti českého grafického designu).**
- **Bienále Brno by mělo kromě udělení této pocty též důstojným**

Souborné dílo. Čestné uznání mezinárodní poroty 26. Bienále Brno 2014

27. Bienále Brno 2016

pohled do výstavy (foto MG)

způsobem a iniciativně přistoupit k samotné výstavě a její dokumentaci, čemuž tak v minulosti ze strany MG nebylo.

rozpočet výstavy: 200 000 Kč

5) Studovna

Tabula rasa: Propojené světy aneb manýrismus designu

- Vyzván šéfredaktor japonského časopisu IDEA, spjatého s Bienále Brno od konce šedesátých let.
- Hledání etymologie slova ‚design‘ hluboko do historie.
- Zamyšlení se nad knihou jako objektem (knihka jako svět či zahrada, východní orientalismus versus západní modernismus).
- Představuje publikace pracující s těmito tématy.
- 39 publikací od více než 40 vyzvaných autorů, každá doplněna krátkým popisem a doporučením.

rozpočet výstavy: 135 000 Kč (5 000 EUR)

Nově zavedený cyklus Studovna v posledních 2 ročnících bienále přispěl do knihovny Moravské galerie v Brně celkem **85 publikacemi** a zpřístupnil tak často vzácné materiály veřejnosti.

Zdeněk Ziegler. *Osobnosti českého grafického designu*
27. Bienále Brno 2016
pohled do výstavy (foto RP&TC)

Off program

Dává prostor nečekanému a neplánovanému, alternativa jasnému kurátorskému přístupu.

- **Možnost pro každého zapojit se do bienále aktivně.**
- **Zdroj potenciálních spolupracovníků do budoucna (viz např. Oliver Klimpel 2014 a 2016).**
- **Vzniká za mizivých nákladů organizátora, autoři jednotlivých projektů si většinu financí zajišťují sami, často formou grantů, které jsme podpořili doporučujícími dopisy.**

Vzhledem k výše uvedeným faktům byl *Off program* od začátku zamýšlen jako pomyslná vstupní brána do bienále – jak pro autory, tak pro návštěvníky – zejména ty, kteří Bienále Brno nikdy předtím nenavštívili. Proto byl vstup do Místodržitelského paláce Moravské galerie, kde se *Off program* koná, v roce 2014 volný.

I přes náš důrazný nesouhlas byl v roce 2016 vstup na *Off program* podmíněn zakoupením vstupenky na celé BB, což se negativně promítlo do celkové návštěvnosti.

Off program: Muzeum malování podle čísel
27. Bienále Brno 2016
(foto MG)

Z více než dvaceti přihlášek bylo vybráno **10 výstavních projektů z 8 zemí**, které se věnovaly následujícím tématům:

- **Otázky spojené s autorstvím (Muzeum malování podle čísel)**
- **Knižní edice, vydavatelství, východní blok (Police pro Lothara)**
- **Písmo jako nástroj identity (Písma korporátní, kustomizovaná a zakázková)**
- **Sociální kontext, zapojení návštěvníků formou workshopu (Chut' mysli)**
- **Designér jako iniciátor, kulturní prostor (fanfare)**
- **Budoucnost grafického designu (Smrt grafického designu, opera)**
- **Vizuální prostředí města (Vidět, co je viděno, protože co vidí, nemůže být průpovědí)**
- **Typografie ve filmu a videu (Obraz, text, čas)**
- **Architektura dětských hřišť (Nástroje pro fantazii)**
- **Zpětná vazba ve výstavních projektech (Tady a teď)**

rozpočet výstavy: 100 000 Kč

Off program: fanfare
27. Bienále Brno 2016
(foto fanfare)

Doprovodné akce

Symposium

- 26 přednášejících z 14 zemí.
- Sympozia se zúčastnilo celkem 468 návštěvníků.
- Zaměření na součásti bienále (výstavy, Off program) tak, aby je přednášející přiblížili divákům. Výběrová porota o jejich práci, členové mezinárodní poroty o jejich praxi, autoři výstav Off programu o jejich projektech, autoři výstav, ocenění z předchozích ročníků, projekce filmů.
- Symposium mělo svého moderátora, který třemi dny provázel a s přednášejícími diskutoval.

Setkání s Bienále Brno

Oživení 4 měsíců trvání bienále podzimní akcí, která se **věnuje jeho vzdělávací ambici** – skrze sérii komentovaných prohlídek a setkání s autory poskytuje bližší vhled do jednotlivých součástí bienále a dává příležitost diskuzi.

Tato od počátku plánovaná součást 27. Bienále Brno musela být ve svém rozsahu na poslední chvíli značně redukována, Moravská galerie

Symposium: Manuel Raeder (DE)
27. Bienále Brno 2016
(foto MG)

totiž **necelý měsíc před akcí** informovala kurátory, že na tuto akci **nemá rozpočet** (z původně plánových 150 000 Kč uvolnila ve výsledku 10 000 Kč).

I přesto se uskutečnilo **12 akcí ve 3 dnech**, které zorganizovali kurátoři BB bez nároku na honorář a bez kompenzace cestovného a ubytování. Přijel též člen výběrové poroty Oliver Klimpel, proběhl křest knihy *Vzít si linku na procházku*, navazující na stejnojmennou výstavu v rámci 26BB (autorky publikace přijely knihu do Brna pokřtít na vlastní náklady), a v kině Art proběhl filmový festival Zdeňka Zieglera.

Setkání s Bienále Brno
27. Bienále Brno 2016
komentovaná prohlídka *Mezinárodní přehlídky* (foto RP&TC)

Vizuální identita

Vizuální identita byla i tentokráte z ekonomických a praktických důvodů realizována kurátory.

Díky tomu mohla již v červnu 2015 při příležitosti tiskové konference k novému ročníku vzniknout publikace představující 27BB, kterou tak měla Moravská galerie, organizační výbor a novináři k dispozici. Informace o příštím ročníku byly zároveň zveřejněny na novém webu 27BB.

Web

Webové stránky se vyvíjely spolu s 27BB, a kromě **systému přihlášek** do Mezinárodní přehlídky též zajistily **přihlášky na třídní symposium** či **rozesílání emailových newsletterů** informujících o klíčových momentech bienále. Obsahují nejen praktické informace o tomto ročníku a jeho dokumentaci, ale též např. přepisy rozhovorů publikovaných v bienálových novinách.

Systém online přihlášek do *Mezinárodní přehlídky* plně zprostředkoval nejen samotný proces přihlášení, archivaci přihlášek, i komunikaci s vybranými autory. Součástí byl snadný export dat pro katalog. Všechny přihlášky byly následně zpřístupněny v podobě osmi publikací (print-on-demand) návštěvníkům výstavy a možností objednávky přes webové stránky.

Mezinárodní přehlídka, elektronická přihláška Jurgen Maelfeyt, Riot Gallery
27. Bienále Brno 2016

- V období příprav i průběhu 27BB bylo rozesláno 5 emailových newsletterů, každý na téměř 6 000 emailových adres zájemců, kteří se k odběru těchto zpráv přihlásili.
- Web 27BB navštívilo k 20. 11. 2016 34 000 unikátních uživatelů, kteří shlédli více než 213 000 stránek.
- Přibližně 20% shlédnutí patřilo české verzi, 80% návštěvníků webu bylo ze zahraničí.
- Průměrná délka návštěvy webových stránek byla 3 minuty.

Katalog, tiskoviny, texty

Celkový počet stran tiskovin, které vyšly k tomuto ročníku, je **5 240**.

Bienále se v posledních dvou ročnících snaží téma grafického designu a vizuální kultury uchopit prostřednictvím konkrétního tématu či zaměření, avšak v jeho plné šířce.

Díky tomu nevznikají jen výstavy, ale též původní texty, eseje a rozhovory, které bienále generuje a publikuje. Kriticky zaměřený a souvislý obsah tohoto typu grafickému designu v posledních cca. 10 letech chybí. Toto myšlenkové dědictví považujeme za zásadní úlohu které by Bienále Brno mělo vytvářet.

Na rozdíl od komerčních přehlídek (v ČR např. Designblok, Design

Informační brožura a Noviny 27BB
27. Bienále Brno 2016
(foto RP&TC)

Week atp.), jejichž hlavním cílem je propagace produktů či firem a k ní přidruženým designérům, má Bienále Brno v kombinaci se sbírkotvornou institucí ambici mapovat obor v jeho proměnách a uchovávat tak tento obraz pro další generace – a to nejen designérů, ale i umělců, teoretiků umění či kulturní veřejnosti. Bienále by mělo být protikladem komerčně zaměřeným akcím (za účast na něm se neplatí žádný poplatek), mělo by podporovat výzkum a teorii oboru, a za obor převzít též odpovědnost.

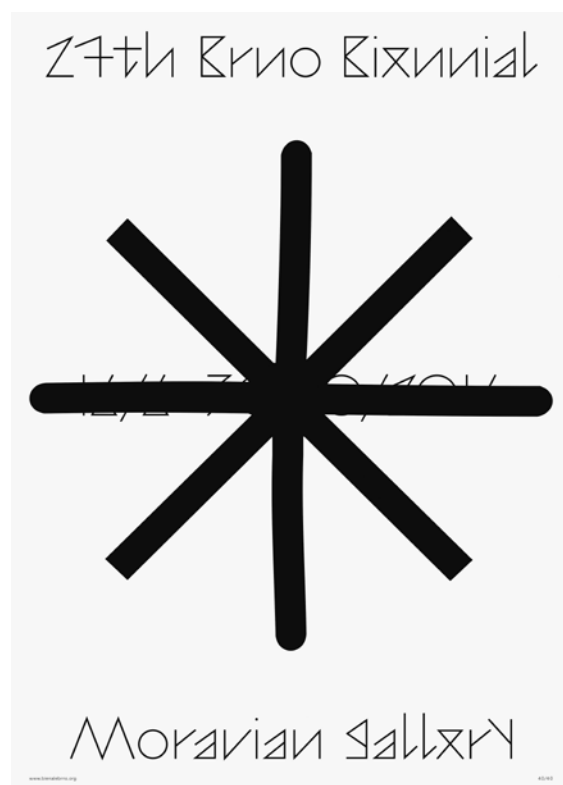
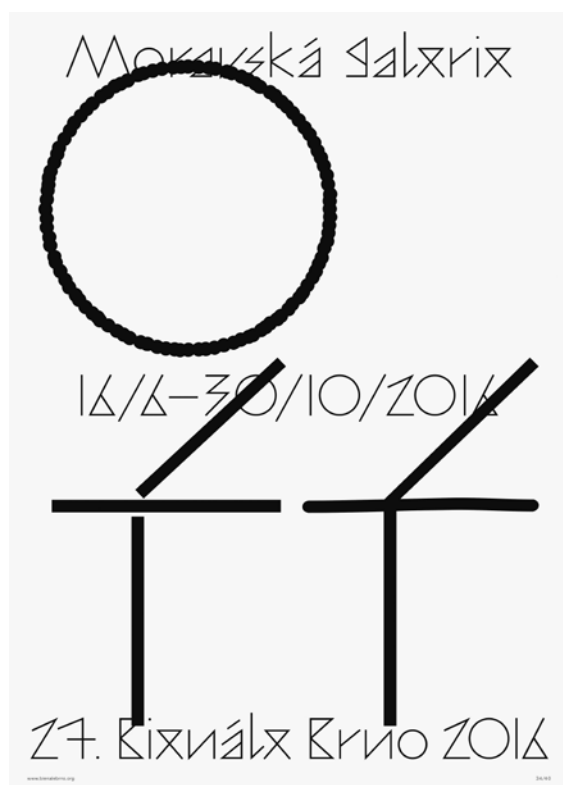
Katalog

Katalog 27. ročníku je jednou z nedílných součástí bienále a proměnil se z publikace, která bienále dokumentuje, na **samostatný formát s vlastním obsahem** doplňujícím to, co návštěvník může shlédnout na výstavách či přednáškách.

Katalog je koncipován jako jakýsi '**slovník**' **klíčových pojmů** a jejich definic ve formě krátkých esejů, kterými přispělo víc než dvacet autorů napříč obory – kurátorů, designérů, pedagogů, umělců či teoretiků z celého světa.

Katalog má 344 stran (+ 7 vložených listů) a vyšel v nákladu 2000 ks za našeho (tj. autorů 27BB) finančního přispění. Prodejní cena byla MG stanovena na 499 Kč.

Ukázky plakátů 27. Bienále Brno 2016

Bienálové noviny

Tzv. bienálové noviny, vydané v nákladu 2 000 ks, obsahovaly **26 původních rozhovorů** s autory výstav, účastníky *Off programu* a přednášejícími.

Tyto krátké texty přiblížily čtenářům jednotlivé součásti bienále, motivace k jejich vzniku a širší kontext praxe jejich autorů. Všechny rozhovory jsou nyní dostupné na webu 27BB.

Plakáty

Pro účely propagace bylo vytvořeno 40 unikátních plakátů, obsahující tzv. ‚klíčová slova‘ spojená s tímto ročníkem (*Lumpenproletariát, Designový šamanismus, Automatické psaní, Forma*, atd.).

Prostorové řešení a mobiliář

Na základě skvělých zkušeností s realizací mobiláře vzniká i tentokrát prostorové řešení ve spolupráci autorů 27BB a výroby Moravské galerie v Brně. Mobiliář *Mezinárodní přehlídky*, výstav *Zdeněk Ziegler, Souborné dílo*, projektu *Studovna* a částečně i výstavy *Které zrcadlo chceš olizovat?*

Propagace 27. Bienále Brno 2016
(foto RP&TC)

je vyroben za malých nákladů a otestován na prototypch s dostatečným předstihem.

Propagace

Na propagaci bylo z rozpočtu bienále Moravskou galerií vyhrazeno **350 000 Kč**. Za propagaci Bienále Brno je zodpovědné marketingové oddělení MG.

Podařilo se přesvědčit sponzory, aby netrvali na plošném uvádění svých logotypů v propagačních materiálech Bienále Brno (praxe přechozích ročníků, která kontraproduktivně v záplavě logotypů stavěla všechny sponzory – Českou televizi i dodavatele reklamních triček – na stejnou úroveň).

Vedle televizního spotu, drobných inzerátů, a propagace v rámci Českých drah, měla být kampaň bienále ve městě Brně koncentrována na plakátovací plochy. K tomu účelu vznikla série 40 plakátů.

Z původně plánované dvoufázové kampaně (červen a září) se uskutečnila pouze první část. **Oddělení marketingu a komunikace MG se bez udání důvodu rozhodlo druhou fázi samovolně zrušit** (i přesto, že samotné plakáty už byly vytištěny) a celý podzim tak v Brně nevisel jediný plakát zvoucí na 27. Bienále Brno 2016. (Výjimku tvořila pouze jakási improvizovaná plakátovací plocha na ruině domu v ulici Veverčí, jejíž zaslepená okna, ve stínu lipové aleje, byla zalepena 12 plakáty bienále.)

I přes výše uvedené skutečnosti si bienále našlo své diváky v ČR a především v zahraničí, zejména díky samostatnému webu bienále a jeho samostatným profilům na sociálních sítích.

Sociální média

Bienále bylo aktivní zejména na Facebooku s více než **120 příspěvky** od 21.6.2016 (první tisková zpráva 27BB) a na Twitteru (obdobný počet).

K 21. 11. 2016 odebírá příspěvky na Facebooku Bienále Brno **7 453 uživatelů** (nárůst 50% oproti předchozímu ročníku).

Účast a návštěvnost

Oficiálně uváděná návštěvnost 27. Bienále Brno 2016 (tj. počet vstupů na jeho výstavy) je **32 848**. Bienále Brno má posledních deset let **silnou a stabilní diváckou základnu** a pro Moravskou galerii tak dlouhodobě představuje nejnavštěvovanější akci v jejím programu. Je zároveň jedinou, kterou navštěvují lidé z celé Evropy, USA, Japonska či Nového Zélandu. Toto číslo je víceméně neměnné a to i poté, co MG v roce 2015 zpřesnila metodu záznamu a vyhodnocení návštěvnosti.‘ (Zdroj web MG: Tisková zpráva ze dne 11. 1. 2016.) Pro srovnání: **návštěvnost všech krátkodobých výstav MG v roce 2015 dohromady: 23 204** (Zdroj web MG: Tisková zpráva ze dne 11. 1. 2016.)

Ke srovnání návštěvnosti posledních dvou ročníků považujeme za důležité připomenout situaci se vstupem do Místodržitelského paláce, kde se koná *Off program*. Ten byl od začátku zamýšlen jako pomyslná vstupní brána do Bienále – jak pro jeho autory, kteří si své výstavy kromě galerijního zázemí a příspěvku 10 000 Kč hradí kompletně sami – včetně dopravy exponátů, instalace, cestovného a veškeré produkce, tak také pro návštěvníky – zejména ty, kteří bienále nikdy předtím nenavštívili. Proto byl vstup do Místodržitelského paláce Moravské galerie, kde se *Off program* koná, v roce 2014 volný. Přes náš důrazný nesouhlas byl v roce 2016 vstup na *Off program* podmíněn zakoupením vstupenky na celé BB, což se negativně promítlo do celkové návštěvnosti. Tento krok ze strany MG považujeme nejen jako nefér vůči autorům *Off programu*, kteří výstavní náplň dodali prakticky zdarma, ale též jako kontraproduktivní rozhodnutí, které je v rozporu se snahou MG zatraktivnit Bienále Brno nejširší veřejnosti.

Hlavními argumenty vedení Moravské galerie vůči naší koncepci 26. a 27. Bienále Brno byly otázky cílové skupiny (laik versus profesionál) a návštěvnosti. Slovy ředitele Jana Presse **„neděláme vstřícné kroky pro širokou návštěvnost a vše soustřeďujeme na profesní komunitu, ve které chceme být sami úspěšní“** [...]

Jak je z údajů o vstupech a návštěvnosti (jejich přesnost a metodiku by jistě bylo možné zpochybnit, nicméně se jedná o oficiální čísla instituce samotné), Bienále Brno dlouhodobě navštěvuje nejen „profesionální komunita“, ale i široká veřejnost, školy, atd.

Tyto výtky, jež **nejsou podloženy žádnými fakty** dle našeho názoru pouze maskují absenci jakékoliv konkrétnější představy vedení Moravské galerie a jejího současného ředitele o budoucnosti Bienále Brno a také svědčí o **nepochopení samotného smyslu jeho existence**.

Vstupné na Bienále činilo 300 Kč / 200 Kč.

Posledních pět dní měli studenti vstup zdarma.

Publicita a ohlasy

Články, anonce, inzerce

ČR: Artalk, Artikl, ArtMap, Art&Artiques, Blesk, Brno Business & Style, Czechdesign.cz, Designportal.cz, Dolce Vita, ELLE, Filmový přehled, Flash Art, Flyin Mag (Brno), Font, iDnes, KAM, MF Dnes, Newsweek, Rovnost, Týden, a další.

Zahraničí: Barbican newsletter (GB), Designum (SK), The Escapist – Monocle Magazine (GB), Eye on Design (GB), Form (DE), Grafill (NO), Grafik Magazine (GB), IDEA Magazine (JP), Typeroom.eu (blog), Youth Time Magazine (blog), a další.

Rozhovory

Artikl, Artalk, ČRo Vltava (Čajovna), ČRo Vltava, ČT Dobré ráno, Font, Grafik (GB), Grafill (NO), zvláštní vydání časopisu IDEA Magazine (JP) č. 376 (60 stran o 27. ročníku Bienále Brno).

Reakce

“From the outside and my perspective, I think your series of 3 biennials was a incredible contribution to graphic design, and will be looked back on historically as very important. It gave a critical platform to a certain generation of designers, practicing on the margins of the profession, a much needed counterpoint to things like AIGA, BNO, every country’s official graphic design association. It fostered an incredible amount of dialogue and through the Biennial facilitated/spawned many projects that might never get off the ground if not for the opportunity you gave.”

— Jon Sueda, člen Mezinárodní poroty (US)

Obálka časopisu Idea 376

“In Japan, the format of graphic design exhibition is no longer so effective: most of them just stick to conventional poster exhibition or exhibiting past (commercial) works. Nothing is so critical and inspiring.”

— Tetsuya Goto, z rohovoru pro časopis IDEA (JP)

“The Biennial was the best design event I’ve ever been to and I really hope to make it again in 2 years’ time.”

— Ian Lynam, spoluator projektu Studovna (US/JP)

“Great stuff. Encouraging for me to continue a certain kind of work which I could discuss with kindred spirits at the Biennial, certain questions I find crucial but which are in the ‘regular’ surroundings often not shared or understood. So not only in the aftermath of that but in general terms, I’m grateful for the realisation that there are people who share a certain perspective and that I most certainly also take from Brno.”

— Oliver Klimpel, člen výběrové poroty, moderátor sympozia (DE)

Ukázka dvoustrany časopisu Idea 376

„Letošní ročník je s ohledem na kurátorský tým, který působil již v minulých letech, obsahově nepřekvapivý. [...] Zároveň a [sic] není jasné, zda se obrací na odborné nebo i na laické publikum.“
— Kateřina Přidalová, *4 pohledy na letošní bienále v Brně. Mají podobné akce ještě smysl?*, Czech Design (CZ)

„BB určitě svůj smysl má.“
— Petr Babák, *4 pohledy na letošní bienále v Brně. Mají podobné akce ještě smysl?*, Czech Design (CZ)

„BB 2016 ukázalo rozmanitost grafického designu v různých jeho polohách od umění, řemesla, angažovanosti až po užitnost.“
— Tereza Rullerová, *4 pohledy na letošní bienále v Brně. Mají podobné akce ještě smysl?*, Czech Design (CZ)

„[...] zrušit to můžeme vždycky, ne? :)“
— Zdeněk Kvasnica, *4 pohledy na letošní bienále v Brně. Mají podobné akce ještě smysl?*, Czech Design (CZ)

Rozpočet

Oficiálně uváděno **3,5 mil. Kč.**

Z rozpočtu je třeba pokrýt:

- **Koncepci, produkci a výrobu výstav a akcí, autorská práva.**
- **Honoráře, cestovné a ubytování autorů, přednášejících, překladatelů, editorů, atp.**
- **Návrh vizuální identity.**
- **Návrh webových stránek, naprogramování, naplnění obsahu, aktualizace.**
- **Propagaci.**
- **Produkci a výrobu tiskovin.**
- **Architekturu a prostorové řešení, výstavní mobiliář a materiál.**
- **a další ...**

Rozsah prací a honorář autorů

Rozsah prací zahrnuje zejména tyto položky:

- **Ideovou koncepci celého ročníku BB.**
- **Vizuální identitu BB.**
- **Návrh webových stránek BB, jeho programování a aktualizace, naprogramování systému elektronických přihlášek do Mezinárodní přehlídky, naprogramování systému přihlášek na sympozium, příprava a rozeslání elektronických newsletterů.**
- **Koncepce, redakce, grafická úprava, sazba a předtisková příprava katalogu a novin.**
- **Autorství rozhovorů do novin a katalogů.**
- **Grafická úprava 40 plakátů, bannerů, nespočtu inzerátů a veškerých dalších propagačních materiálů (vstupenky, pozvánky, programy, atd.).**
- **Grafická úprava 8 publikací print-on-demand se všemi přihláškami.**
- **Aranžování a fotografování všech projektů Mezinárodní přehlídky do katalogu.**
- **Pořízení a korekce fotografií z 27BB.**
- **Koncepce Mezinárodní přehlídky, včetně návrhu mobiliáře a grafického řešení, sazby popisek, jednání s autory, dohled nad výrobou a instalací celé výstavy.**
- **Koncepce výstavy Zdeňka Zieglera, návrh a detailní rozkres mobiliáře, komunikace s autorem, pořízení rozhovorů do katalogu, retuše podkladů.**
- **Koncepce Studovny, včetně návrhů a detailního rozkresu mobiliáře, jednání s autory, dohled nad výrobou a instalací.**
- **Komunikace se všemi autory výstav, schůzky v Česku i zahraničí.**

- Komunikace s autory vybranými do Mezinárodní přehlídky.
- Komunikace se všemi přispěvateli Off programu, vyhotovení dopisů pro jednotlivé autory podporujících jejich žádosti o granty k realizaci výstav.
- Přítomnost na 9 pracovních schůzkách s MG a příprava prezentací.
- Přítomnost a příprava prezentací pro výběrovou porotu, tiskové konference, organizační výbor, zahájení, Sympozium, atd.
- Přítomnost u jednání Mezinárodní poroty, věnování se mezinárodním hostům v průběhu zahajovacího týdne bienále.
- Vyjednání Filmového Festivalu Zdeňka Zieglera v Kině Art.
- Organizace a komentované prohlídky (z výjimkou jednoho ubytování, bez příspěvku MG) u Setkání s BB.

Honorář

Honorář autorů činil **300 000 Kč** (tedy 100 000 Kč pro každého autora). Moravská galerie též autorům hradila cestovné (nízkonákladové letecké společnosti, Amsterdam a Londýn) a ubytování (pro 2 z autorů).

Z honoráře je třeba **odečíst sumu 30 000 Kč**, kterou museli autoři dodatečně uhradit tiskárně za tisk katalogu, a cestovné a ubytování jednoho z autorů při příležitosti programu *Setkání s Bienále Brno*, které MG odmítla hradit.

Vedení MG

Jan Press
ředitel Bienále Brno
ředitel Moravské galerie v Brně

Miroslava Pluháčková
organizační tajemnice
vedoucí oddělení produkce výstav
a publikací Moravské galerie v Brně

Silvie Šeborová
náměstkyně pro vnější komunikaci

Žaneta Drgová
vedoucí oddělení marketingu
a komunikace

Rostislav Koryčánek
Ondřej Chrobák
hlavní kurátor

Organizační výbor

Rostislav Vaněk
předseda

Linda Dostálková
místopředsedkyně

Václav Božek
odbor kultury a památkové péče
Jihomoravského kraje

Eržika Kubínová
odbor ochrany movitého
kulturního dědictví, muzeí a galerií
Ministerstva kultury České
republiky

Matěj Hollan
náměstek primátora statutárního
města Brno pro věci sociálně
kulturní

Petr Krejzek
vedoucí ateliéru grafického designu
a vizuální komunikace, Vysoká
škola uměleckoprůmyslová v Praze

Marek Pokorný
umělecký manažer PLATO Ostrava

Robert V. Novák
grafický designér, Praha

Tatjana Langášková
vedoucí programového oddělení
Českých center

Alan Záruba
grafický designér, publicista,
kreativní ředitel skupiny NOVA,
Praha

Marie Zezůlková
vedoucí Kanceláře strategie města
Brna

Externí kurátoři

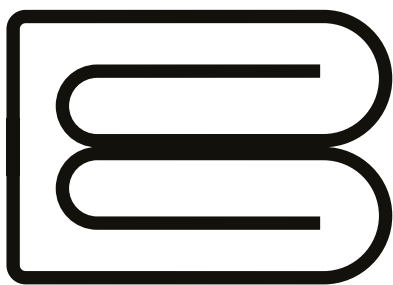
Tomáš Celizna
designér (CZ/NL)

Adam Macháček
designér (CZ/US)

Radim Peško
designér (CZ/GB)

26. Bienále Brno 2014

Grafický design, vzdělávání a školy

Tématem 26. ročníku Bienále Brno bylo **vzdělávání v oblasti grafického designu a vizuální komunikace**.

Tematicky zaměřené bienále se prostřednictvím širokého spektra výstav, přednášek a doprovodných programů zamýšlelo nad tím, jak se grafický design učí, jaké jsou modely, metody a přístupy jednotlivých pedagogů a škol. Další rovinou byly otázky lokální různorodosti škol, vliv architektury školních budov a vztah mezi školním prostředím a následnou praxí.

V návaznosti na téma byly jednotlivé součásti 26. bienále řešeny formou „zadání“ externím spolupracovníkům, např. čerstvým absolventům, pro které byla práce na Bienále často jednou z jejich prvních zakázek.

Výstavy a spoluautoři

Na 26. Bienále Brno 2014 se podílelo **91 autorů ze 13 zemí**.

Vzniklo **8 tematických výstav** věnovaných vzdělávání.

1) Mezinárodní přehlídka Studentské práce

Poprvé v historii představuje práci studentů a nastoluje tak otázky, které souvisí s úlohou vzdělávání v grafickém designu, jeho současném stavu. Rozdíl mezi studentem a ‚profesionálem‘, otázka zkušenosti, budoucnosti praxe grafického designéra. Na výstavě bylo zastoupeno **60 škol z 24 zemí**, zájemci o studium grafického designu tak mohli získat představu o možnostech studia.

Členové poroty se s přihlédnutím k povaze cen rozhodli přizpůsobit svá kritéria dané situaci a neudělit Velkou cenu Bienále Brno 2014. Tato ‚anomalie‘ paradoxně vzbudila snad jediný zájem Ministerstva kultury ČR o Bienále Brno; udílení GPBB je součástí stanov, kterými je podmíněna finanční podpora bienále.

Mezinárodní přehlídka: Studentské práce
26. Bienále Brno 2014
pohled do výstavy (foto TC&AM&RP)

2) Vztít si linku na procházku
Výstava o zadáních ve výuce designu

Věnuje se formám výuky grafického designu, resp. zadáním a jejich jazyku. Návštěvníkům představuje spektrum zadání a odhaluje jakým způsobem se grafický design učil a učí. Jazyk, tón, představivost, hra, cvičení.

Výstava vznikla ve spolupráci se školami z České republiky, Švýcarska, Portugalska či Estonska, zapojeni byli též studenti FaVU Brno.

Na základě výstavy vznikla stejnojmenná publikace, kterou v září 2016 vydalo nakladatelství Spector Press (DE).

3) Off-White Paper
O Bienále Brno a o vzdělávání

Tento výzkumný projekt, spíše než výstava, užívá fakta spojena s posledními 10ti ročníky Bienále Brno jako výchozí bod pro srovnání nejrozličnějších údajů spojených se vzděláváním. Ve které zemi a na jaké škole účastníci Bienále studovali? Jaká je ekonomická realita často zastoupených zemí a škol? Kolik studentů na každý obor každoročně přijmou a kolik z nich dostuduje? Kolik musí studenti za vzdělání platit?

Vyzývá diváka a čtenáře k tomu, aby zkoumal, zda existují nějaké logické vazby mezi některými z výše uvedených skutečností.

Vztít si linku na procházku. Výstava o zadáních ve výuce designu
26. Bienále Brno 2014
pohled do výstavy (foto TC&AM&RP)

4) Od A do B do C

Vizuální a hravá výstava zprostředkovává návštěvníkům subjektivní pohled na historii designu na třech stěnách Atria Moravské galerie v Brně. Je vstupní branou k pátrání po významu slova „design“.

Katalog je zdrojem referencí, ze kterých autor této výstavy vyšel. K výstavě je zorganizováno několik dětských workshopů a vzniká též publikace pro děti.

5) Nábytek

Výstava se zaměřuje na souvislost školního prostředí a výuky prostřednictvím ukázek nábytku a jiných trojrozměrných předmětů, které designéři navrhli pro svoje školní ateliéry.

Propojuje učebnu s obsahem výuky a designéra s podobou okolního prostředí. Jde o původní zmapování fenoménu. Vytváří trvalou hodnotu v dalším využití exponátů.

Studovna
26. Bienále Brno 2014
pohled do výstavy (foto TC&AM&RP)

6) Studovna

Zabývá se významem knižních referencí v rozvoji designérské praxe. Její kurátoři pořizují první vklad do nově iniciované sekce věnující se grafickému designu knihovny Moravské galerie v Brně (která s podivem za celých padesát let existence Bienále Brno doposud nevznikla).

7) Our Art: Mevis & Van Deursen

Laureáti Grand Prix Bienále Brno 2012, oba významní pedagogové, formou nadsázky zpochybňují klasické výstavní postupy a zamýšlí se nad otázkou vystavování grafického designu v galerijním prostředí.

8) Rostislav Vaněk

Osobnosti českého grafického designu

Výstava prací Rostislava Vaňka, který v roce 2010 obdržel cenu Bienále Brno za celoživotní přínos grafickému designu, a který byl dlouholetým pedagogem na pražské VŠUP (UMPRUM), kromě významných realizací představila také rozsáhlou sbírku prací z jeho studentských let.

Rostislav Vaněk. Osobnosti českého grafického designu
26. Bienále Brno 2014
pohled do výstavy (foto MG)

Off program

Nově vzniklý *Off program*, otevřený prostor věnovaný workshopům, intervencím a jiným oborovým prezentacím, se setkal s neočekávaným zájmem a diváckým ohlasem. Naším záměrem bylo vytvoření prostoru pro hledání nových forem prezentace a interpretace grafického designu.

Formou otevřené výzvy se ve výsledku v prostorách Místodržitelského paláce prezentovalo **25 projektů** (z více než 40 přihlášených) – 14 výstav, 7 workshopů, 7 přednášek, 2 prezentace a 2 komentované prohlídky připravených **58 autory ze 13 zemí**. Součástí je mimo jiné prezentace doktorandské práce Catherine Guiral (FR) na Royal College of Art v Londýně.

Off program vzniká za minimálních nákladů (MG zdarma poskytla prostory Místodržitelského paláce a základní infrastrukturu).

Off Program: The Visual Event
26. Bienále Brno 2014
(foto Oliver Klimpel)

Doprovodné akce

Symposium

- 3 dny, 15 přednášejících z 10 zemí
- Zaměřeno na vzdělávání – představili se: autorka školního písma, kurátoři grafického designu, pedagogové, autoři výstav, ředitelé škol, teoretici, umělci, a další.
- Představuje různorodé pohledy na téma vzdělávání.
- Pestrost (od prezentací projektů BB, příspěvků adresujících téma na konkrétních příkladech, po představení spektra modelů a přístupů ke vzdělávání samotnému).
- Propojení s výstavním programem MG (Bedřichovické zpravodajství Kateřiny Šedé).
- Symposia se zúčastnilo celkem 356 návštěvníků.

Škola volá!

26. Bienále Brno 2014

komentovaná prohlídka výstavy *Vzít si linku na procházku* (foto TC&AM&RP)

Škola volá

Nově iniciovaný podzimní program. Tři dny komentovaných prohlídek, přednášek, workshopů, akcí *Off programu* a dalších aktivit spojených s tématem vzdělávání.

- **Více než 30 akcí ve 3 dnech.**
- **Součástí jsou výtvarné dílny pro děti.**
- **Nový bod v časové ose BB.**
- **Prodloužení životnosti BB a zvýšení počtu návštěvníků.**

Škola volá!

26. Bienále Brno 2014

komentovaná prohlídka výstavy Rostislav Vaněk (foto TC&AM&RP)

Vizuální identita

Identita 26. ročníku Bienále byla vypracována kurátory svépomocí, zejména z praktických a ekonomických důvodů. Díky tomu bylo možné realizovat nové prvky vizuální identity (např. vlajky na budovách, navigační lightboxy, dvojí vydání bienálových novin, propagační předměty, atd.), ale zejména zásadně rozšířit bienále o samostatný web. Katalog Bienále byl navržen formou zadání a vznikl tak ve spolupráci s čerstvými absolventy škol designu a s autory jednotlivých výstav.

Vizuální identita 26. ročníku BB byla oceněna cenou **Czech Grand Design 2014**. Katalog získal ocenění **Nejkrásnější české knihy roku 2014**.

Web

Poprvé v historii Bienále Brno vzniká rozsáhlý web ročníku, který obsahuje nejen informace, dokumentaci, ale také např. i všechny rozhovory z bienálových novin. Součástí je též systém online přihlášek do *Mezinárodní přehlídky* a na *Symposium* a možnost rozesílání e-mailových newsletterů informujících zájemce o aktualitách bienále. Export dat pro katalog.

Web 26 BB k 24. 11. 2016 navštívilo celkem **55 000 unikátních uživatelů**, kteří shlédli více než 320 000 stránek. Přibližně 30% návštěv je z ČR. Průměrná délka každé návštěvy webových stránek je 3 minuty.

Vizuální identita 26. Bienále Brno 2014
(foto TC&AM&RP)

Katalog, tiskoviny, texty

Vzniklo celkem 5 publikací (nepočítáme-li drobné tiskoviny):

Katalog

Poprvé v historii BB **změna formátu**, která umožnila, aby v katalogu byly **rovnocenně zastoupeny všechny součásti Bienále**. Obsahuje pro tento účel pořízené texty věnující se vzdělávání.

- **248 stran.**
- **Náklad 1 000 ks vyprodán během několika měsíců.**
- **Katalog distribuován do Estonska, Nizozemí, Jižní Koreje.**
- **Katalog oceněn v soutěži Nejkrásnější české knihy roku.**

Noviny

Bienálové noviny představují formou krátkých rozhovorů spolupracovníky tohoto ročníku. Dvě vydání, každé v nákladu 1 000 ks. Dostupné zdarma. 48 a 32 stran.

Katalog 26. Bienále Brno 2014
(foto TC&AM&RP)

Off-White Paper

Publikace ke stejnojmenné výstavě.

Vše začíná od tečky

Publikace pro děti vzniká k příležitosti víkendu Škola volá.

Prostorové řešení a mobiliář

Mobiliář vzniká na základě návrhu kurátorů BB, **bezchybnou výrobu zajišťuje oddělení výstav MG.**

Výroba mobiliáře 26. Bienále Brno 2014
(foto TC&AM&RP)

Propagace

Propagace je plně v rukou marketingového oddělení Moravské galerie v Brně. Původně diskutovaný plán na její zjednodušení a lepší zacílení se bohužel nedaří prosadit.

Přednášky

Autoři 27. BB v rámci propagace představili Bienále Brno na školách v Brně, Praze, Dánsku, Jižní Koreji a Spojených státech.

Sociální média

Facebook cca **130 příspěvků**, **5000 odběratelů** (nárůst více než 100% ve srovnání s 25. BB), přibližně stejný počet Twitter.

Účast a návštěvnost

26. Bienále Brno se s oficiálně uváděnými **39 618 návštěvníky** (tj. vstupy do výstav) stalo **třetí nejnavštěvovanější výstavou v České republice** v roce 2014.

Významní hosté

Emily King (kritička, Frieze, GB), Guus Beumer (ředitel Het Nieuwe Instituut, Rotterdam, NL), Herman Verkerk (designer výstav, NL), Barbara Steiner (kurátorka a bývalá ředitelka Muzea současného umění v Lipsku, DE), Mevis & Van Deursen (designéři, NL), Moritz Küng (kurátor, CH), Oliver Klimpel (profesor, Lipsko, DE), a další

Přínos pro obor

- Teoretický text Celine Condorelli Revisions.
- Teoretický text Lady Hubatové-Vackové a Ivy Knobloch Od ornamentálního kreslení k „fototypu“ a světelným reklamám.
- Teoretický text Olivera Klimpela Everybody Has to Learn Sometime.
- Analýza předchozích ročníků BB v kontextu vzdělávání graf. designu (Off-White Paper).
- Vznik nové části knihovny MG věnované grafickému designu.
- Propojení BB s nastupující generací (školy).
- Navázání spolupráce s FaVU Brno.
- Databáze škol grafického designu (katalog, web).

- Zmapování školních zadání.
- Propojení doprovodných programů a výtvarných dílen MG s koncepcí BB.

Publicita a ohlasy

- pozitivní reakce mimo jiné v časopise Frieze (GB), Walker Art Center Channel (US).
- 26. Bienále Brno 2014 třetí nejnavštěvovanější výstavou v České republice v roce 2014.
- Katalog vyprodán a oceněn v soutěži Nejkrásnější české knihy 2014.
- Vizuální identita a koncepce oceněna Czech Grand Design 2014.
- Výstava Taking a Line for a Walk pokračuje ve formě dalších publikací, grant Graham Foundation (US), Swiss Grand Award for Design (2015), stáž Krabbesholm Højskole (DK), vydavatelství Spector Books (DE)
- a další

ČR

Více než 40 článků: Art+Antiques, ArtMap, ArtTalk, Ateliér, Blesk, CzechDesign, ČT 24, Designreader.org, DNES, Dolce Vita, Font, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Právo, Rádio Wave, Typografie, Živel, Typo 365+ a další.

Zahraničí

Více než 15 článků: Estate Magazine, Frieze, Grafik (UK), 2+3D (PL), Designum, Trend (SK), Slanted (DE), IDEA Magazine (JP) a další.

O Bienále napsali

Grafický designér roku: Koncepce a vizuální styl

26. Mezinárodního bienále grafického designu v Brně 2014

— Czech Grand Design 2014 (CZ)

“We just came back from the Brno Biennale, and we had such a good time over there. Great lectures, great exhibitions, great atmosphere. We talked to old friends, made some new friends – it was a weekend well spent.”

— Experimental Jetset (NL)

„Co na začátku možná vypadalo jako docela dobrý nápad, vystavit místo profíků jen práce studentů, v reálu poněkud zavání průserem.“ [Mezinárodní přehlídka: Studentské práce]

— Martin Pecina, Grafici sobě. Bienále Brno 2014, Font 136 (CZ)

„psychoteror a zbytečná námaha“ [Mezinárodní přehlídka: Studentské práce]

— Martin Pecina, Grafici sobě. Bienále Brno 2014, Font 136 (CZ)

“Although it could be argued that the 26th edition didn’t venture into dramatically new geographical territory, it made a significant step simply by breaking the cycle of professional self-congratulation.”

— Emily King, 26th International Biennial of Graphic Design Brno, Frieze 167 (GB)

V přehledu návštěvnosti výstav v ČR za rok 2014 patří 26. Bienále Brno 2014 s celkovým počtem 39 618 návštěvníků (357 denně) třetí místo.

— Zdroj: Art+Antiques, únor 2015 (CZ)

“By turning to education the Brno Biennial not only acknowledged and reflected on the training that goes into becoming a graphic designer, but it also drew attention to its own discursive and pedagogical potency and responsibility—to not simply show and tell, but to also reflect, discuss, and question.”

— Corinne Gisel, Educational Tossing and Turning, Walker Art Center (US)

„... všetky tie mená a školy, ktoré poznáme, sledujeme cez internet a niektoré máme tendenciu možno až nekriticky obdivovať, všetko toto som mala možnosť vidieť na živo.“

— Ľubica Segečová, Bienále Brno – Očami grafických dizajnérov, Designum 3/2014 (SK)

„Na výstavy grafického bienále príště raději s dětmi!“

— Radka Machalická, Grafické Bienále: Tak trochu nuda v Brně, czechdesign.cz (CZ)

„Brněnské Bienále nabízí letos špičkovou ukázkou nových cest poznání, komplexní pohled na vzdělávání v oblasti grafického designu a příslib do budoucna.“

— Alan Záruba, Grafický design, vzdělávání a školy, Atelier 18/2014 (CZ)

„Z přehlídky, která vznikala před padesáti lety z potřeby prezentovat rozvíjející se výtvarný obor, se nyní stala veřejná učebna virtuální uměleckoprůmyslové univerzity pro 21. století.“

— Alan Záruba, Grafický design, vzdělávání a školy, Atelier 18/2014 (CZ)

„Jsme v Brně, v Moravské galerii, kde se od 60. let koná tahle schizofrenní přehlídka, která na stěnu věší to, co patří na ulici nebo na obrazovky našich laptopů.“

— Kateřina Přidalová, Pro koho to děláte?, designreader.org (CZ)

Kompletní sbírku ohlasů najdete v publikaci *26. Bienále Brno 2014*

Reakce, kterou lze objednat na **26.bienalebrno.org/cs/Publications/FurtherReading**

Organizace

- Změna v organizaci (OV + externí kurátoři).
- Vyjasnění kompetencí a odpovědností.
- Prezentace celkového konceptu OV (2), pravidelné pracovní schůzky a prezentace rozpracování TC&AM&RP + MG (9).

Vedení MG

Jan Press
ředitel Bienále Brno
ředitel Moravské galerie v Brně

Miroslava Pluháčková
organizační tajemnice
vedoucí oddělení produkce výstav
a publikací Moravské galerie v Brně

Marta Sylvestrová
kurátorka v MG
historička umění, vedoucí oddělení
grafického designu Moravské
galerie v Brně

Organizační výbor

Marek Pokorný
předseda

Jan Press
ředitel Bienále Brno
ředitel Moravské galerie v Brně

Bohumila Beranová
odbor kultury a památkové péče
Jihomoravského kraje

Jaroslav Hamža
vedoucí oddělení kulturních služeb
Magistrátu města Brna

Lada Hubatová-Vacková
historička umění, Vysoká škola
uměleckoprůmyslová v Praze

Petra Kačírková
ředitelka Turistického a
informačního centra města Brna

Robert Kotásek
asistent kurátora, oddělení
grafického designu Moravské
galerie v Brně

Eržika Kubínová
odbor ochrany movitého kulturního
dědictví, muzeí a galerií
Ministerstva kultury České
republiky

Tatjana Langášková
vedoucí programového oddělení
Českých center

Kateřina Tlachová
zástupkyně ředitele Moravské
galerie v Brně

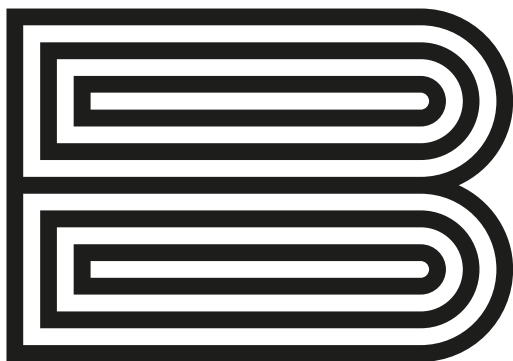
Marie Zezůlková
vedoucí Kanceláře strategie města
Brna

Externí kurátoři

Tomáš Celizna
designér (CZ/NL)

Adam Macháček
designér (CZ/US)

Radim Peško
designér (CZ/GB)

25. Bienále Brno navazuje na principy zavedené v předchozích ročnících – tj. *Mezinárodní přehlídka* doplněná několika doprovodnými výstavami, sympozium.

Nejviditelnější změnou je **zrušení kategorií v *Mezinárodní přehlídce*** (z našeho pohledu logický krok, jelikož 50 let neměnná kategorizace nesouzní se současným grafickým designem a díky tomu nutné vyřazuje práce obtížněji uchopitelné, okrajové či jednoduše nekategorizovatelné), **zrušení soutěže o vizuální identitu ročníku** (v naději že povede k užší spolupráci s oslovenými designéry a organizátorem a výsledku, který lépe představí ročník a jeho složky), či **prodloužení živé části bienále** – sympozia – na tři dny.

Ve výsledku se však tento ročník od předchozích nijak výrazně neliší – jeho jednotlivé části spolu nijak blíže nesouvisí, *Mezinárodní přehlídka* je stále (mylně) vnímána jako jeho hlavní část, a organizace probíhá v „oficiálním“ rázu a terminologii.

Výstavy

1) Mezinárodní přehlídka

Nově otevřena všem formám grafického designu, zrušení střídajících se kategorií. Iniciována Cena Českých Center pro českého grafického designera do 35 let (cenou je stáž v New Yorku)

2) Slavs & Tatars: Khhhhhhhhhh

Tradiční výstava navazující na Grand Prix Bienále Brno udělené v roce 2008 Kasie Korczak. Doplněna samostatnou publikací.

3) Práce z Kalifornie

Navazuje na sérii výstav věnovaných designu v souvislosti s lokálním kontextem. Doplněna samostatnou publikací.

Mezinárodní přehlídka
25. Bienále Brno 2012
(foto MG)

4) Květa Pacovská: Ad Infinitum

Výstava v sérii Osobností českého grafického designu.

5) Dvě nebo tři věci, co vím o Provo (Brněnská verze)

Tzv. hlavní kurátorská výstava, která se zabývá grafickým designem ve spojení s nizozemským umělecko-politickým hnutím poloviny šedesátých let. Doplněna samostatnou publikací.

6) Slet sokolských plakátů 1901–1948

Přidružená akce 25. Bienále Brno 2012. Výstava se koná v Domě umění města Brna.

7) DAR (Husák trávu nekouřil)

Sbírková výstava realizována v prostorech MP, věnující se českému hudebnímu plakátu od sedmdesátých let do současnosti.

Dvě nebo tři věci, co vím o Provo (Brněnská verze)
25. Bienále Brno 2012
(foto MG)

8) Bienále v kufru

Příklad frustrace s naší rolí v organizaci Bienále Brno.

Formát výstavy, který jsme v rámci OV na konci dubna 2012 navrhli (výstava konající se mimo dobu konání BB, která propaguje následující ročník a potažmo celé BB v ČR i zahraničí, např. společně s Českými centry), kterou Moravská galerie následně v upravené podobě realizovala zcela bez našeho vědomí v galerii Českých Center v Praze.

Práce z Kalifornie
25. Bienále Brno 2012
(foto MG)

Doprovodné akce

Symposium

Symposium konané při příležitosti otevření Bienále je jedním z klíčových momentů, jedinou jeho živou částí, příležitostí k setkání a diskuzí pro všechny účastníky.

Jeho program jsme se pokusili sestavit tak, aby se v rámci sympozia představily právě **osobnosti s unikátní prací, která nezapadá do zavedených modelů**, a kteří tak mohou být, zejména v době, kdy postupně mizí klasický model velkých designérských studií, pro návštěvníky inspirací. Představili se designéři pracující v rámci muzea, designéři-vydavatelé, designéři-umělci, designéři-kurátoři a další.

Symposium: Experimental Jetset (NL)
25. Bienále Brno 2012
(foto MG)

Vizuální identita

Na naše doporučení byla **zrušena soutěž na vizuální identitu bienále** a její autor byl osloven přímo. Výběr architekta přehlídky byl tradičně ponechán autorům vizuální identity.

Web

Přibližně od roku 2002 začaly k jednotlivým ročníkům bienále vznikat samostatné webové stránky. Zároveň se spuštěním nových webových stránek Moravské galerie v roce 2005 je webová prezentace bienále plně propojena s webovými stránkami MG (jak po stránce funkční, tak po stránce vizuální identity ročníku, včetně archivu všech vybraných a oceněných prací atd.). Tento archiv se spuštěním znovu redesignovaných webových stránek MG v roce 2010 nenávratně mizí a je nahrazen pouze základními informacemi o každém ročníku.

Webové stránky jsou jedním z hlavních komunikačních médií Bienále Brno, jejich současný stav je pro další rozvoj bienále naprosto nedostačující. Proto trváme na samostatných webových stránkách alespoň pro jednotlivé ročníky Bienále Brno.

Katalog, tiskoviny, texty

Katalog

Katalog navazuje na tradiční bienálový formát. Hlavním obsahem je, jak je zvykem, standardní přehled prací vybraných do *Mezinárodní přehlídky*.

Noviny

Nově vzniklé bienálové noviny formou krátkých rozhovorů představují osobnosti, které se na tomto ročníku podílely. Obsahují **18 původních rozhovorů**.

Organizace

V rámci 25. BB jsme působili jako členové a předseda organizačního výboru. I přesto, že se nám podařilo prosadit některé dílčí změny, nabyli jsme po tomto ročníku dojmu, že vlastní způsob organizace BB, a také dynamika organizačního výboru jako takového, do velké míry určuje jeho výsledek, se kterým jsme nebyli spokojeni. Role nám přidělená – totiž **role poradců, dodavatelů ,obsahu‘ a zahraničních kontaktů** – by nám neumožnila nic víc než nahradit jednu skupinu osobností, které Bienále ,favorizuje‘, jinými.

Organizaci BB bylo z našeho pohledu tedy třeba obměnit, a to zejména tak, aby se **vyjasnily odpovědnosti** všech osob zapojených do jeho vzniku, a bylo tak možno uchopit bienále komplexněji.

Honorář

Jakožto členové organizačního výboru jsme za svou práci na přípravě 25. ročníku neměli nárok na **žádný honorář**.

Vedení MG

Marek Pokorný
ředitel Bienále Brno
ředitel Moravské galerie v Brně

Marta Sylvestrová
kurátorka Bienále Brno
historička umění, vedoucí oddělení grafického designu
Moravské galerie v Brně

Miroslava Pluháčková
organizační tajemnice
vedoucí oddělení produkce výstav Moravské galerie v Brně

Organizační výbor

Radim Peško
předseda
grafický designér, Amsterdam

Iva Knobloch
místopředsedkyně
historička umění, Praha

Hana Prixová-Dvorská
místopředsedkyně
odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí
a galerií Ministerstva kultury České republiky

Vilma Anýžová
programová ředitelka, Česká centra

Tomáš Celizna
grafický designér, Amsterdam

Lada Hubatová Vacková
historička umění, Vysoká škola uměleckopřemyslová
v Praze

Adam Macháček
grafický designér, Praha

Ludmila Horáková
vedoucí oddělení pro práci s veřejností Moravské galerie
v Brně

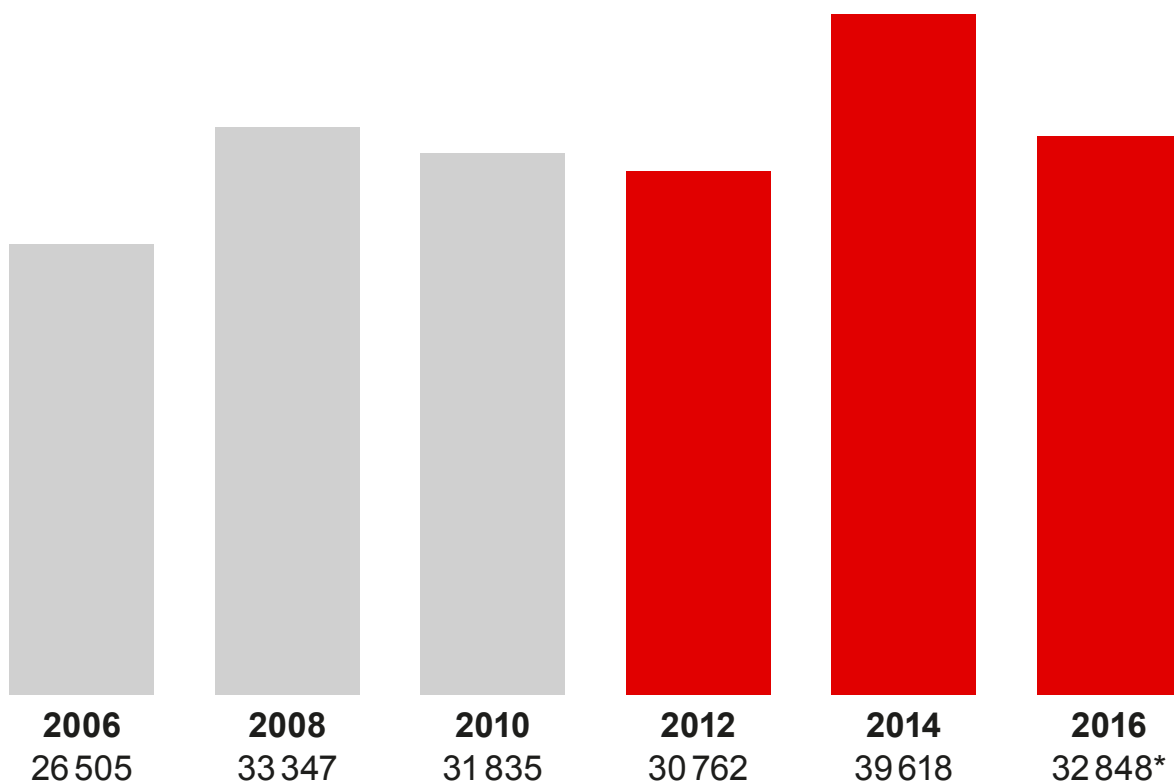
Marie Kočařová
vedoucí ekonomického oddělení Moravské galerie
v Brně

Jan Press
vedoucí odboru sbírek Moravské galerie v Brně

Viera Rusinková
vedoucí doboru kultury Magistrátu města Brna

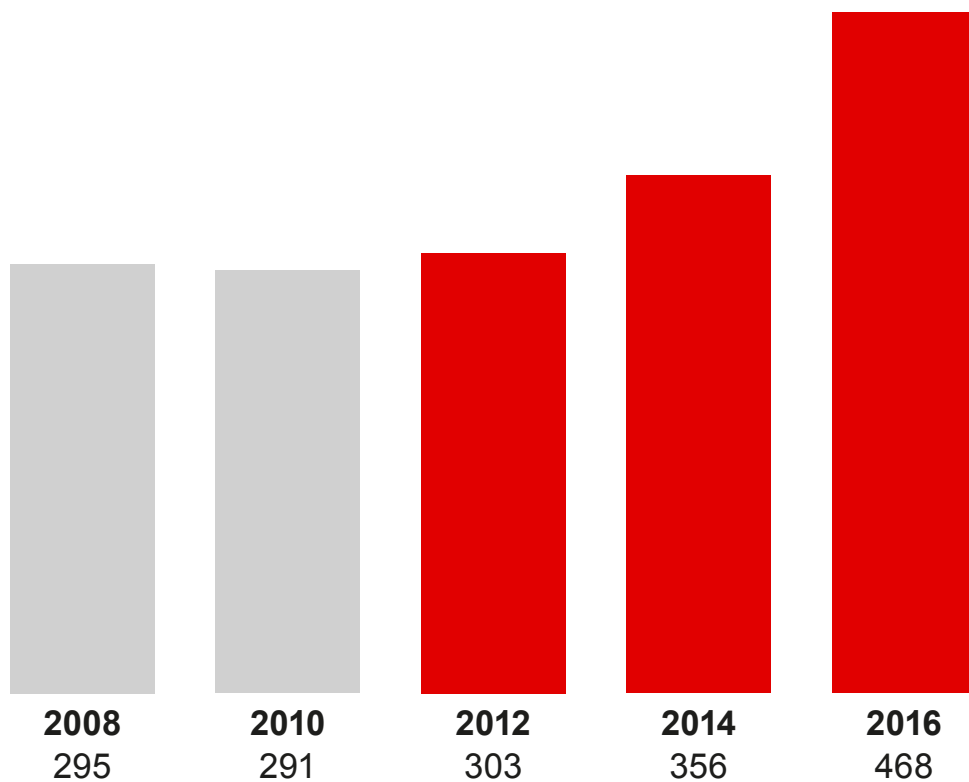
Kateřina Tlachová
zástupce ředitele Moravské galerie v Brně

Návštěvnost ročníků Bienále Brno

*) MG v roce 2015 zpřesnila metodu záznamu a vyhodnocení návštěvnosti. (Zdroj Tisková zpráva MG ze dne 11. 1. 2016)

Účast na Sympoziu Bienále Brno

Bienále Brno

Mezinárodní bienále grafického designu Brno již více než padesát let reflektuje dění a proměny vizuální kultury. Řadí se mezi nejstarší a nejvýznamnější akce tohoto druhu na světě.

Bienále Brno bylo založeno v roce 1963 (první ročník se konal v roce 1964). V rámci Bienále svou práci v Brně představila řada významných osobností a přehlídka brněnského bienále se rychle stala významnou událostí na poli užité grafiky.

Jádro Bienále Brno od jeho počátku tvořila tzv. *Mezinárodní soutěž*, která formou otevřené výzvy pravidelně prezentovala střídavě práce z oblasti vizuální (korporátní) identity a plakátů a knihy a písma.* Tento formát byl postupně doplňován o další součásti, kterými bylo např. sympozium či doprovodné výstavy. V rámci každého ročníku Bienále Brno byl vydán katalog, dokumentující všechna vystavená díla.

Bienále Brno se více než 50 let nepřetržitě zabývá užitou grafikou, grafickým designem a vizuálním prostředím, které nás každodenně obklopuje.

Podle aktuální verze stanov Bienále Brno z roku 1999 je hlavním pořadatelem Bienále Brno Ministerstvo kultury České republiky a Moravská galerie v Brně, spolu s Městem Brno a dalšími aktuálními organizacemi. Ředitel Moravské galerie v Brně je garantem a nejvyšším reprezentantem – ředitelem bienále. Tzv. organizační výbor je poradním orgánem pořadatelů bienále, výkonným orgánem je předsednictvo organizačního výboru.

25., 26. a 27. Bienále Brno

Měla jsem štěstí, že jsem mohla sledovat bienále v Brně po roce 1989. V devadesátých letech a prvním desetiletí jednadvacátého století byl klíčovou osobností Aleš Najbrt, jehož práce přitahovala zájem důležitých osobností ze zahraničí a on dokázal získat a udržovat kontakty na tehdejší současnou progresivní scénu britskou, holandskou, japonskou. Již tehdy se to zajímavé odehrávalo v rámci výstav, prezentujících design v zahraničí spíše než celkové mezinárodní přehlídky. Další energii vnesl do bienále Alan Záruba, který studoval v Londýně a díky němu se podařilo opět získat pro bienále mnoho vlivných grafiků a teoretiků, zejména pak Ricka Poynora, byl také schopen v plynulé angličtině skvěle moderovat. Podobně svými kontakty pomohl také Peter Biľak z Holandska.

Za působení Tomáše Celizny, Adama Macháčka a Radima Peška se ovšem situace výrazně změnila. Protože žijí a pracují v zahraničí, jsou úspěšní a patří ke světové špičce současného dění, zároveň jsou činní v akademických kruzích, jejich okruh kontaktů je mnohonásobně bohatší a cílevědomější než tomu bylo dosud. Ve třech bienálech, které organizovali, kurátorovali a posléze i sami designovali, koncentrovali podstatný, živý současný trend, nebo směr, chceme-li, v aktuálním dění grafického designu, a to zejména v oblasti tištěné komunikace. Prezentovali zde ukázky té oblasti, kde se grafický design otevírá současnému volnému umění, zejména jeho konceptuální poloze, vzniká ve vzájemné synergii. Výsledná podoba je potom výsledkem mentálního procesu, který je stejně důležitý jako hmotná, hmatatelná podoba.

Proto první bienále bylo zaměřeno zejména na „editorial design“ – oblast, kde se grafik stává zároveň autorem i badatelem i editorem knihy, v podstatě ji tká podle toho, jak rozumí světu kolem, vizualitě a vrstvám vizuálního designu minulosti, který je pro tuto oblast velmi důležitý.

Doprovodná, skvěle nainstalovaná výstava o hnutí Provo, vůbec poprvé u nás představila toto vlivné aktivistické hnutí – a jejich aktivistické publikace byly právě tímto: editorial design.

Další, druhé bienále, bylo naprosto objevné a klíčové pro oblast školství – jako první bienále tohoto druhu, skvěle koncipované – ukázalo širokou problematiku současného odborného školství, také jeho slabiny, symposium předvedlo různé přístupy ke vzdělávání v různých zemích a typech zařízení. Mimořádně vysoký zájem a ohlas v zahraničí, s nímž se sama dosud setkávám, svědčí o tom, že kurátoři excelentně zpracovali horké téma, jímž umělecké školství v současné době z různých důvodů je jak ve střední Evropě, tak i v anglosaských zemích.

Poslední bienále potom pro mne bylo absolutně maximálním výkonem 3 kurátorů, jak v soustředěnosti, tak zajímavosti a hloubce reflexe současného dění, tak i v zcela inspirativní a inovativní prezentaci grafického

designu jako takového. Celek byl opět koncentrován na synergii konceptu, zejména v oblasti soudobého umění, nebo hudby, a grafického designu. Mezinárodní přehlídka dokázala intimním a výsostně autorským způsobem prezentace důležité aspekty současného konceptuálního designu v tištěné podobě, překvapivá prezentace Zdeňka Zieglera a naprosto objevná výstava nerealizovaných záměrů (*Které zrcadlo chceš olizovat?*), s doprovodnou čítárnou.

Díky posledním třem bienálím jsme mohli vidět to nejzajímavější z oblasti koncepční tištěné světové produkce a kurátoři nasadili skutečně laťku vysoko. Podařilo se jim to, o co usiloval zakladatel bienále, Jan Rajlich, jehož odchodu želíme, otevřít tuzemské dění inovaci ze zahraničí.

Iva Knobloch
teoretička a kurátorka

Spolupráce s Moravskou galerií v Brně

Po dvou letech strávených v Organizačním výboru (25. Bienále Brno 2012) a čtyřletém období na postu externích kurátorů (26. a 27. Bienále Brno 2014 a 2016) ukončujeme spolupráci s Moravskou galerií.

Vedení MG nedokázalo za celé tři roky formulovat základní vizi Bienále ani základní představu o jeho dalším vývoji. Zkušenost posledních let nás dovedla k závěru, že současný ředitel nemá o tuto akci zájem a jeho kroky a rozhodnutí se řídí osobními pohnutkami a postrádají profesní či věcnou úroveň. Z tohoto pohledu je jeho nezájem s námi pokračovat v jakékoliv spolupráci, i přes odvedenou práci pro jeho instituci, pochopitelná. O určité bezradnosti vedení svědčí i fakt, že za poslední rok se na postu šéfkurátora Uměleckoprůmyslového muzea vystřídali tři lidé.

Důsledkem tohoto nezájmu je i to, že se MG ani za nového vedení nepodařilo vytvořit v instituci oddělení, které by se Bienále zabývalo soustavně po celé dva roky, nikoliv pouze pár měsíců před zahájením ročníku. Situace, kdy veškerá práce leží na bedrech jednoho člověka (v tomto případě sekretáře Bienále), je trvale neudržitelná. Ve chvíli, kdy tato osoba v galerii skončí, odchází s ní veškeré know-how, zkušenosti a paměť. Tato situace, kdy neexistuje žádná pojistka kontinuity, je alarmující.

Za velký problém považujeme absenci osoby, která MG dokáže reprezentovat a hovořit se zahraničními hosty v anglickém jazyce (a jejíž roli jsme tak museli suplovat my) a bez které se takto mezinárodní akce v budoucnu neobejde.

Vedle individuálních spoluprací na nejrůznějších úrovních a napříč všemi odděleními MG, bychom rádi vyzdvihli podporu, zkušenosti a spolupráci s produkčním oddělením pod vedením Mirky Pluháčkové. Nesmírně též oceňujeme skvělou práci a profesionální přístup výstavního oddělení. Bez obou subjektů by tak rozsáhlá akce a náročné instalace nebyly vůbec možné.

Budoucnost Bienále Brno

Diskutovanou otázkou, která maskuje skutečné problémy v organizaci BB, je téma výběru kurátorů a autorů výstav příštího ročníku. Bienále si za svých více než 50 let existence vybudovalo rozsáhlou základnu spolupracovníků a díky svému významu jistě nebude problém oslovit široké spektrum potenciálních autorů.

Toto téma však zakrývá problém v instituci samotné a potažmo v organizaci Bienále Brno, kterým je absence vize bienále (k čemu slouží, jakým směrem se má rozvíjet a jak vytvořit podmínky pro jeho další rozvoj) a nedostatek erudice a profesionality v jeho organizaci (jazykové a organizační nedostatky). Nejasnost v těchto základních bodech nemůže nikdy vytvořit dobré podmínky ani pro rozvoj bienále, ani pro jeho spolupracovníky, bez kterých nemůže vzniknout.

Výše uvedené závěry činíme po šesti letech aktivní spolupráce na organizaci a koncepci Bienále Brno.

Donedávna aplikovaný model (mezinárodní přehlídka jako hlavní součást doplněna o několik menších výstav, a institut organizačního výboru) sice relativně spolehlivě fungoval v období cca 2000–2010, avšak v posledních letech nedokázal bienále udržet ve vztahu se současným vývojem grafického designu (demokratizace nástrojů, nová média, internet suplující velkou část původního poslání BB) a po naší první zkušenosti v 25. ročníku 2012 jsme došli k závěru, že není nadále udržitelný. Proto jsme iniciovali a prosadili změny v organizaci bienále (institut externích kurátorů), který přinesl jasné a pozitivní výsledky v posledních dvou ročnících (26. a 27. Bienále Brno) v podobě zvýšení zájmu o Bienále Brno v ČR i v zahraničí, zvýšení jeho kreditu u odborné veřejnosti, a v neposlední řadě i růst návštěvnosti.

Zároveň s těmito změnami, a v souvislosti s nástupem nového ředitele, Moravská galerie postupně rezignovala na akci jako takovou a přenechala téměř všechny aspekty její organizace jeho externím kurátorům (viz. přehled rozsahu prací). Organizační výbor bienále, poradní orgán se stále nejasnějším posláním, nemá díky svým minimálním pravomocem téměř žádnou reálnou možnost další směřování bienále ovlivnit.

Tyto skutečnosti nás vedou k důvodným obavám o budoucnost Bienále Brno.

Moravská galerie v Brně má v Bienále Brno unikátní akci, o kterou je trvalý zájem v ČR i v zahraničí. Tento zájem o bienále, grafický design a vizuální kulturu má stoupající tendenci – a to zdaleka nejen v profesní komunitě. Proto je třeba definovat cíle bienále do budoucna (jak pro instituci, tak pro veřejnost) a na základě těchto cílů sestavit jasný plán, jak k jejich realizaci dospět.

Naše zkušenost nás vede k názoru, že Moravská galerie by se měla bienále a tématům s ním spojeným věnovat soustavněji, a to i mimo dobu jeho trvání s cílem vyprofilování Moravské galerie v Brně jako mezinárodní instituce věnující se vizuální kultuře v celé její šíři. Bienále Brno je její klíčovou událostí a skrz tematická zaměření souvisle odráží a kriticky adresuje aspekty vizuálního světa kolem nás. Bienále Brno je akcí kulturní a neziskovou, a díky tomuto mandátu si může dovolit být kritické a nekonformní, ale i vzdělávací a inkluzivní.

Prostředky k realizaci tohoto plánu leží zejména v organizačních změnách (samostatné oddělení zodpovědné za Bienále Brno, vyjasnění kompetencí v jeho organizaci), přenastavení a zpřehlednění rozpočtů a hledání dalších zdrojů, posílení propagace (přítomnost bienále a jeho témat v médiích). V neposlední řadě je třeba entuziasmu a důvěry organizátora svému týmu spolupracovníků a vytváření pozitivních podmínek k realizaci tak rozsáhlé akce jakou bezesporu Bienále Brno je.

Smutným dokladem nezájmu vedení MG o budoucnost Bienále Brno je i tato zpráva, kterou jsme, jako řadu dalších dokumentů tohoto typu, zpracovali z vlastní iniciativy v naději, že alespoň malá část informací o vývoji bienále bude nějakým způsobem zdokumentována.

Tomáš Celizna (1977) se věnuje grafickému designu zejména ve spojení s novými technologiemi. Prostřednictvím Fulbrightova stipendia (2006) absolvoval studium grafického designu na Yale University School of Art v New Haven (MFA, 2008). V současné době žije a pracuje jako nezávislý designér v Amsterdamu, kde také působí jako lektor grafického designu na Gerrit Rietveld Academie. Spolupracuje mimo jiné s OASE Journal for Architecture v Rotterdamu, Královskou akademií umění v Haagu, Sandberg Instituut v Amsterdamu, nebo Museum of Contemporary Art Chicago. V letech 2011–2016 byl členem kurátorského týmu Mezinárodního bienále grafického designu Brno.

Adam Macháček (1980) je grafický designér. Po studiích na VŠUP, Gerrit Rietveld Academie v Amsterdamu a ÉCAL v Lausanne spoluzaložil v roce 2004 studio Welcometo. as, od roku 2011 je členem kolektivu 201[∞] Designers. Zabývá se především navrhováním knih, výstavních katalogů, ilustrací a identit. Spolupracoval mimo jiné s Moravskou galerií v Brně, Théâtre de Vevey (sezóny 2003–2012), Galerii Rudolfinum, San Francisco Museum of Modern Art, Chronicle Books, Editions Pyramyd, Památkem národního písemnictví, Domem umění města Brna, California College of the Arts, Airbnb a dalšími. Pro Biennale Brno inicioval a připravil výstavy Work from Switzerland (2004) a From Mars (2006, spolu s Radimem Peškem). V letech 2011–2016 byl členem kurátorského týmu Mezinárodního bienále grafického designu Brno.

Radim Peško (1976) je grafický designér žijící a pracující v Londýně. Ve své práci se zaměřuje na tvorbu písem, publikací, vizuálních identit a je také iniciátorem výstavních projektů spojených s grafickým designem. V roce 2010 založil a řídí digitální písmolijnu RP Digital Type Foundry. Podílel se mimo jiné na identitách Boijmans Van Beuningen Museum v Rotterdamu, Stedelijk Museum v Amsterdamu, Aspen Art Museum, Fridericianum či Berlin Biennale 8. Pravidelně spolupracuje s Kateřinou Šedou na výtvarných projektech a knihách. Byl hostujícím lektorem na Gerrit Rietveld Academie v Amsterdamu, École nationale supérieure des beaux-arts v Lyonu, ÉCAL v Lausanne, HFK v Brémách, KISD v Kolíně nad Rýnem, Sint-Lucas v Gentu či University of Seoul v Koreji. V letech 2011–2016 byl členem kurátorského týmu Mezinárodního bienále grafického designu Brno.